

27.43x20.91	31	6	עמוד	גלובס - כותרת	05/04/2013	36430461-7
פרופסור צבי אקשטיין - 84260						

פרופ' צבי אקשטיין, אחד מחברי הפורום המייעץ לשר האוצר באופן פרטי:

"הפתרון לגירעון: להעלות מע"מ, מס הכנסה ומס חברות ב-1%"

"הכיוון הנכון הוא להטיל 1% מס על כל טווח ההכנסות מכל מקבלי השכר מהשקל הראשון. זה יפגע במעמד הביניים אבל לא מדובר בפגיעה דרמטית" • מה חושב אקשטיין על הסטטוס האחרון של לפיד, התגובה של פישר, ביטול הפטורים, בועת הדיוור ויכולת הלמידה של שר האוצר / עירית אבישר, "חדשות", עמ' 67

(צילומים: תמר תפוז)

27x31.13	32	6 עמוד	כותרת - גלובס	05/04/2013	36430469-5
פרופסור צבי אקשטיין - 84260					

"ברור ללפיד שהוא שר האוצר של כולם"

פרופ' צבי אקשטיין, לשעבר המשנה לנגיד בנק ישראל וכיום חבר בפורום היועצים של לפיד, מוטרד מהגירעון הגבוה • "הדרך הסבירה היא להעלות ב-1% את מס הכנסה, את המע"מ ואת מס החברות" • "בעדיפות הראשונה יש לטפל בפטורים השונים, אבל היכולת לעשות זאת קשה מבחינה פוליטית. זה לא נמצא בעדיפות ראשונה אצל שר האוצר וראש הממשלה" / עירית אבישר

במצב הנוכחי, הדרך הסבירה ביותר להתמודד עם הגירעון היא להעלות ב-1% את מס הכנסה, את המע"מ ואת מס החברות," כך אומר בראיון ל"גלובס" פרופ' צבי אקשטיין, לשעבר המשנה לנגיד בנק ישראל וכיום דיקאן בית הספר לכלכלה במרכז הבינתחומי בהרצליה. דעתו של אקשטיין חשובה לא רק משום שהוא נחשב לאחד מבכירי הכלכלנים במשק, אלא גם כי הוא חבר בפורום שהקים באחרונה שר האוצר, יאיר לפיד, עמו הוא מתייעץ בדרכים לטפל בגירעון הגבוה בתקציב, ולכן קיים סיכוי סביר שלפיד יאמץ את רעיונותיו של אקשטיין. פורום היועצים של לפיד, שכבר נפגש מספר פעמים, כולל מלבד אקשטיין גם את פרופ' מנואל טרכטנברג שעמד בראשות ועדת המחאה החברתית. עוד בצוות: פרופ' אבי בן בסט,

לשעבר מנכ"ל משרד האוצר, ונציגי המערכת הפיננסית הם ענת לוי, ראש חטיבת שווקים פיננסים בבנק הפועלים וקובי חבר ראש החטיבה העסקית בבנק לאומי. אקשטיין מסרב להתייחס לדרך בה מתנהל הפורום: "הפגישות מוגדרות כפרטיות", הוא אומר. **• ובכל זאת, איך אתה מתרשם משר האוצר החדש?** "התחושה הכללית היא ששר האוצר וצוות היועצים שלו לוקחים את הנושא ברצינות רבה ומשקיעים בו המון שעות. לפיד מגיע מוכן לפגישות, שואל שאלות, חושב על הדברים, לומד את הנתונים ומכין את עצמו לקראת קבלת החלטות. השר עובד עם הכלכלנים באגף התקציבים ואצל החשב הכללי במשרד האוצר. הוא גם עובד בצמוד למועצה הלאומית בראשות יוג'ין קנרל ועם בנק ישראל. במקביל הוא שומע דעות של אנשים חיצוניים, וכולם

פרופ' צבי אקשטיין
גיל: 64
מצב משפחתי:
נשוי + 3
השכלה: phd בכלכלה מאוניברסיטת מינסוטה
תפקיד: דיקאן ביה"ס לכלכלה במרכז הבינתחומי
תפקידים קודמים: משנה לנגיד בנק ישראל ומרצה באוניברסיטאות שונות, ביניהן ייל

ביחד נותנים לו את הכלים לקבל החלטות".
• האם לפיד יהיה שר האוצר של מעמד הביניים? "ברור לשר האוצר שהוא שר האוצר של כולם. זה מה שמכניסם מהשיחות אתו. היעדים שלו זה צמיחה וצמצום אי-השוויון, תוך תשומת לב לאוכלוסייה

העובדת. אין אצלו הסתכלות סקטוריאלית".
• ובכל זאת הוא ספג השבוע ביקורת, כולל מנגיד בנק ישראל, על כך שיש לדאוג לשכבות החלשות לא פחות מאשר למעמד הביניים. מה דעתך על הביקורת? "אחת הדרכים לדאוג לאוכלוסייה העובדת היא להגדיל את המעמד הבינוני. הקטנת אי-השוויון נעשית על ידי כך שלא נותנים עוד תשלומים לאוכלוסייה החלשה, אלא נותנים לה כלים ומיומנויות ומצרפים אותה לאוכלוסייה העובדת, בין היתר באמצעות השקעה בחינוך".
זה הכיוון המרכזי של שר האוצר, ולזה התכוון גם הנגיד: יש לצרף את האוכלוסייה החלשה למעמד הבינוני ולהקטין את אי-השוויון. אלה יעדים מרכזיים ששר האוצר צריך להתמקד בהם ועליהם הוא גם מדבר: שוויון בנטל, דאגה לתעסוקה, הכנסת הערבים והחרדים למעגל

העבודה. אני לא רואה ניגוד בין מה שפישר אמר למה שמדבר עליו לפיד".
"חשוב ליצור אמינות תקציבית"
כאמור, ברומה לגורמים בכירים נוספים דוגמת נגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר, גם אקשטיין מוטרד מהגירעון העומד על 4.2% מהתוצר. "חשוב מאוד להביא לכך שהגירעון יעמוד על 3%-3.5%, על מנת שהעלייה בתוצר תעמוד בתחזיות", אומר

"הממשלה נחלה כישלון משמעותי בטיפול בשוק הדיור"

פרופ' צבי אקשטיין מוטרד מהבועה בשוק הדיור. "נושא הדיור הוא אחד הנושאים שאני ורבים כמוני חושבים שנמצא בבעיה קשה", הוא אומר. "מחירי הדיור במרכז הארץ הפכו לטורפניים ולגבוהים בכל קנה מידה ביחס להכנסה. זה לא סביר שצריך 130 משכורות כדי לקנות דירה, ו-180 משכורות בכדי לקנות דירה בת"א", הוא מוסיף. אקשטיין מאשים את הממשלה בעליית המחירים החדה בשוק הדיור: "הממשלה נחלה כישלון משמעותי בשנים האחרונות בתחום הזה. אני מצפה משר האוצר, שר השיכון

וראש הממשלה לפעול במרץ לשינוי המצב, והרושם הכללי שלי שיש רצון עז לטפל בנושא הזה. זו לא בעיה תקציבית אלא ניהולית".
"טיפול שגוי של הממשלה"
• מה הגורמים למצב הזה? "הבעיה בשוק הדיור נוצרה בעקבות שלושה מרכיבים שהמשותף להם הוא טיפול שגוי של הממשלה. הראשון הוא תכנון לא נכון של מלאי השטחים - יש הרבה שטחים מתוכננים בפריפריה אבל לא לקחו בחשבון שלא כולם רוצים לגור שם. המרכיב השני הוא כישלון של

"המחירים במרכז הפכו לטורפניים" (צילום: אריאל יחזקאל/תק"מ)

תמ"א 35 (תוכנית המתאר הארצית לבנייה, לפיתוח ולשימור, ע.א), גם ברמה הלאומית וגם ברמה המקומית. הרשויות המקומיות, במיוחד במרכז הארץ, לא מגלות עניין להביא תושבים לגור בהן, אלא מעוניינות רק בעסקים בגלל שתקבולי הארנונה לעסקים גבוהים פי 5 מפרטיים - כל המערכת נמצאת בתמריץ לא נכון. הגורם השלישי זה מינהל מקרקעי ישראל - למדינה חלק נכבד מהרוכבה בקרקעות במרכז ובפריפריה, והיא לא עושה מאמצים מספקים כדי לשווק אותן".
• מה צריך לעשות כדי לשפר את המצב?

"יש לטפל בהכחרה של קרקעות והרחבת ההיצע. נדרש שינוי בהתנהלות הקיימת כאן עוד משנות ה-60. יש צורך בעבודה קשה ופרטנית שיורדת לרמת רחל ביתך הקטנה, עד לסוגיות כמו חיבור הביוב של ראשון לציון ונס ציונה. אבל, אם הממשלה תטפל בשוק הזה בדרך נכונה ותנהל אותו כמו במדינות מערביות דוגמת ארה"ב, קנדה ואוסטרליה, זה יהיה מצב של win-win לכל הצדדים. זה יגדיל את הפעילות במשק, ישפר את הרווחה ויביא לעלייה בהכנסה האפקטיבית של משקי הבית".

27.43x31.19	33	6 עמוד	כותרת - גלובס	05/04/2013	36430480-8
פרופסור צבי אקשטיין - 84260					

במס", מעריך אקשטיין.
● בעשור האחרון ממוצע השכר הריאלי במושק נמצא בקיפאון, האם ראוי במצב שכזה להעלות את המס?
 "נתוני השכר המתפרסמים הם שכר ברוטו. בעשור האחרון הייתה ירידה במסים ויותר אנשים השתלבו במעגל העבודה, כך שבסה"כ הייתה עלייה בשכר נטו של חלק גדול מהאוכלוסייה. מכיוון שהורדת המסים הייתה כה מאסיבית, איך לנו כעת תקבולי מס שמכסים על הוצאות לשירותים שונים כמו רווחה, ביטחון. גם הגדילו את ההוצאות בעקבות הוספת חינוך יסודי חינם לגילאי 5-3, ועל התוספות האלה צריך לשלם. מלבד ההעלאה בהוצאות הביטחון, כל שאר ההעלאות היו מוצדקות, אבל צריך להסתכל על שני הצדדים - צריך לשלם על השירותים".
● בוצעו העלאות במסים העקיפים, זה לא אמור היה לבסות על כך?

"המסים העקיפים עלו ב-1% בקיץ, אבל זה לא מספיק ביחס לגירעון. בהשוואת בינלאומיות, נטל המס הכולל בארץ נמוך בהשוואה לנטל המס למדינות הדומות לנו בתוצר".
● אולי במקום להעלות מסים לבולם צריך לטפל בתחום של תכנון המס, שהיא דרך אלגנטית וחוקית שהברות וגם אנשים פרטיים משתמשים בה כדי להקטין את תשלומי המס שלהם באופן משמעותי?

"מערכת המס צריכה לטפל בזה. יש התחמקות משלומי המס וצריך לטפל גם בהון השחור. זה נושא ראוי וראינו כבר שהממשלה הגדילה את מספר עובדי רשות המסים כ-700 איש כדי לפעול בנושא. עם זאת, אי אפשר על בסיס זה לסגור גירעון כי אנחנו לא יודעים מה היקף התקבולים שנקבל. חשוב לטפל בנושא בצורה אמינה ומדויקת. אם נראה בהמשך שיפור משמעותי בגביית המסים כתוצאה מכל התהליכים יחד, אפשר יהיה להוריד חזרה את המס".

● ומה יקרה אם לא יעלו את המס?
 "אם לא נעלה את המסים, נראה גירעון מאוד גבוה בתקופה של תעסוקה יחסית מלאה. הגירעון עלול לפרוץ לכיוונים שראינו באירופה. אם ניקלע לחוסר יציבות כלכלית נצטרך לראות מגמה של עלייה בריבית, קיטון בתקציבים החברתיים וגידול בחוב של הממשלה. חוסר היציבות יביא לנוק לאוכלוסייה העובדת, שהוא הרבה יותר גבוה מנוק של 1% במיטוי, זאת במיוחד אם המשק ייקלע למיתון. אם מסתכלים לטווח הארוך ורוצים לשמור על היציבות והאמינות הפיסקאלית ועל חוב ותשלומי ריבית נמוכים, העלאה של 1% במס על כך תפצה לחלוטין".

צילום: תמר מצפיי

פרופ' אקשטיין. "אולי בעתיד אפשר יהיה להפחית שוב את המס"

"אין ספק שהעלאה של 1% במס פוגעת בכל משלמי המס, ומעמד הביניים משלם מסים. זו לא פגיעה דרמטית אלא עלות חודשית של 300-50 שקל. זה נטל משמעותי, אבל זה יאפשר לממשלה לשמור על רמת ההוצאות"

"אם יבצעו שינויים בסדרי העדיפויות בתקציב ייתכן שיפור במעמד הביניים וגם במעמד הנמוך יותר - במיוחד אם תהיה מדיניות של הכנסת המעמד הנמוך לשוק העבודה ושיפור המיומנויות שלו"

"לפיד לוקח את הנושא ברצינות. הוא מגיע מוכן לפגישות, חושב על הדברים, שואל שאלות, לומד את הנתונים ומכין את עצמו לקראת קבלת החלטות"

במיוחד אם תהיה מדיניות של הכנסת המעמד הנמוך לשוק העבודה ושיפור המיומנויות שלו. בהחלט ניתן לבנות מחדש סדרי עדיפויות שיביאו לכך שבסך הכול נראה פיצוי משמעותי על ההעלאה של 1%

באופן דרמטי על התעסוקה והייצור. חשוב מאוד ליצור אמינות תקציבית. שינוי כזה בתחילת הקרנציה של הממשלה יסייע ביצירת האמינות, ואולי בעתיד אפשר יהיה להפחית שוב את המס".

● שר האוצר, יאיר לפיד, הרט על דגלו לפייע למעמד הביניים. העלאות המס לא תפגע במעמד זה?

"אין ספק שהעלאה של 1% במס פוגעת בכל משלמי המס, ומעמד הביניים משלם מסים, נושא נטל. יחד עם זאת, לא מדובר בפגיעה דרמטית אלא בעלות חודשית של 300-50 שקלים לכל היותר. זה נטל משמעותי, אבל זה יאפשר לממשלה לשמור על רמת ההוצאות. כמו כן, מעמד הביניים נהנה מדברים שהוא מקבל מועדת טרכטנברג, כגון גני ילדים חינם לגילאי 5-3. כמו כן, ראינו עלייה בשכר בסקטור הרפואה ובשכר המורים. החבילה הזו היא הרבה יותר גדולה מהעלייה במס".

"נטל המס בארץ נמוך"

אקשטיין מאמין שאם במקביל להעלאת המסים יפעלו לשנות את מבנה התקציב, ניתן יהיה לשפר גם את מצבו של מעמד הביניים. "אם יבצעו שינויים בסדרי העדיפויות בתקציב ייתכן שיפור במעמד הביניים וגם במעמד הנמוך יותר -

"אחת הדרכים לדאוג לאוכלוסייה העובדת היא להגדיל את המעמד הבינוני. זה הכיוון המרכזי של שר האוצר, ולזה התכוון גם הנגיד"

הקריטריון של מה שנהוג בעולם הוא נכון - הכיוון הנכון הוא להטיל 1% מס על כל טווח ההכנסות מכל מקבלי השכר, מהשקל הראשון, מהמדרגה הראשונה. זו מערכת חברתית סבירה. העלאה שכזו לא תשפיע

אקשטיין.
 "אנחנו חייבים להבטיח שהיחס חובת-תוצר על פני זמן ימשיך לרדת. התחזית עומדת על 60% בשנת 2019. להערכת, בתנאי המאקרו העולמיים היום ניתן לעשות תוואי יותר מציאותי", הוא מוסיף.

● איך צריך לטפל בגירעון? "בעדיפות הראשונה יש לטפל בפטורים השונים, אבל היכולת לעשות זאת קשה מבחינה פוליטית וייתכן שבזמן הקצר שיש כרגע היא גם בלתי אפשרית. היא דורשת התמודדות מול ההסתדרות; במע"מ בפירות ובירקות היא דורשת התמודדות עם איגודי החקלאים; בהעלאת המע"מ באילת נדרשת התמודדות מול הלווי באילת וכדומה. להערכת, בטווח הקצר, זה לא נמצא בעדיפות ראשונה אצל שר האוצר וראש הממשלה להיכנס למאבקים פוליטיים שכאלה. לכן, מה שנדרש כעת זה העלאה של 1% בשלושה מקורות מס: מס הכנסה, מע"מ ומס חברות. ניתן לעשות קומבינציה שונה בהעלאת המסים השונים, אם לשר האוצר יש העדפות מסוימות".

● האם נטל המס לא גבוה ממילא?
 "בסה"כ יש לנו מערכת מס טובה. המס הישיר נמוך יחסית, אבל בעיקר כי הוא נמוך על בעלי ההכנסות הנמוכות. אם